

Posouzení disertační práce Petra J. Syrovátka

Fúze akciových společností a jejich dopad na ochranu hospodářské soutěže

Předložená disertační práce (199 stran) se skládá z úvodu, čtyř kapitol a závěru. Obsahuje také seznam použitých zkratk, seznam použité literatury a ostatních pramenů.

V úvodu autor připomíná, že problém fúze akciových společností má aspekty právní i ekonomické. Pokud jde o právní úpravu, konstatuje, že pro tuto oblast mají zásadní význam zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev a zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. Teoreticky tedy úprava této problematiky zasahuje částečně do oblasti práva soukromého, částečně do sféry práva veřejného. Pokud jde o ekonomické aspekty, může být fúze akciových společností podle autora jednou z možností řešení úpadku, případně způsobem, jak podobnému problému předejít.

První kapitolu věnoval autor analýze právních pramenů, které mají vztah k fúzi akciových společností. Připomíná, že legislativní aktivita v této oblasti do značné míry souvisí s příslušnými směrnicemi Evropského parlamentu a Rady. Důkazem tohoto trendu je podle autora mimo jiné zákon o přeměnách, který do značné míry kopíruje obdobný německý zákon (Umwandlungsgesetz). V důsledku přijetí zákona o přeměnách došlo k významné změně obchodního zákoníku, z něhož byla příslušná původní ustanovení, která tuto oblast upravovala, vypuštěna.

Autor v této souvislosti analyzuje dosavadní i nový právní stav, přičemž se shoduje s kritiky nové právní úpravy v tom, že nový zákon situaci na tomto úseku příliš nezjednodušuje. Připomíná také, že obchodní zákoník hraje i na tomto úseku i nadále významnou úlohu, zejména proto, že stanoví požadavky na příslušnou dokumentaci, ale i proto, že na jeho základě se do první poloviny roku 2008 utvářely příslušné právní názory a judikatura.

V této souvislosti autor připomíná také vliv evropského práva na českou právní praxi. Konstatuje také, že právo hospodářské soutěže je z velké části ovlivněno také rozhodovací praxí evropských institucí, včetně tzv. výkladových stanovisek uveřejňovaných na jejich webových stránkách.

Ve druhé kapitole autor analyzuje fúzi podle zákona o ochraně hospodářské soutěže. Připomíná, že fúze nemá jen soukromoprávní aspekty, nýbrž že může vést také k nežádoucí koncentraci tržní síly na sledovaném relevantním trhu a k ohrožení fungující hospodářské soutěže. Autor postupně rozebírá fúzi sloučením (absorbací) a fúzi splynutím. Připomíná také možnost rozlišovat fúzi vnitrostátní a přeshraniční.

Autor v této kapitole dále postupně analyzuje ekonomickou definici fúze, zabývá se akciovou společností jako samostatným soutěžitelem, podnikem jako soutěžitelem ve smyslu evropského práva, pojmem kontroly a relevantního trhu, obratovými (notifikačními) kritérii a pravidly pro výpočet obratu. V této souvislosti věnuje autor pozornost zejména pojmu čistý obrat a některým specifickým případům (výpočet obratu u společnosti kontrolované státem, výpočet obratu u bank a pojišťoven).

Ve třetí kapitole se autor zabývá otázkou posouzení fúze z hlediska soutěžního práva. Na analýzu problematiky faktorů ovlivňujících posouzení spojení soutěžitelů navazuje rozbor jednotlivých hledisek negativního narušení soutěže (tržní podíl na relevantním trhu, hospodářská a finanční síla, překážky vstupu na trh, potenciální a substituční konkurence, zdrojové a odbytové možnosti, tržní pozice protistrany).

Tato část práce je zajímavá tím, že zde dochází k určitému prolínání právních a ekonomických kritérií, resp. k ekonomickému výkladu některých právních pojmů, které používá zákon o ochraně hospodářské soutěže. V této souvislosti autor připomíná i některé ekonomické teorie a kritéria (účinná soutěž, alokační, výrobní a dynamický aspekt fúze, Paretoovo kritérium, Kaldor-Hicksovo kritérium), správně však konstatuje, že tyto teorie mají z hlediska právní úpravy pouze subsidiární povahu a význam.

Autor v této kapitole analyzuje také jednotlivé fáze řízení o povolení fúze. Rozlišuje v této souvislosti tzv. fázi přípravnou, v níž nejsou Úřadem posuzovány dopady případné fúze na hospodářskou soutěž, a fázi rozhodovací, která zahrnuje zahájení řízení o povolení fúze, oznámení v Obchodním věstníku, řízení o povolení fúze, zjednodušené řízení, rozhodnutí, opravné prostředky, případně sankce a zákaz uskutečnit fúzi. Analyzuje zde také čtyři základní typy substitutivních testů – test dominance, test podstatného snížení konkurence v důsledku fúze, test podstatného narušení hospodářské soutěže v důsledku fúze a test veřejného zájmu, a zkoumá jejich právní opodstatnění.

Čtvrtou kapitolu nazval autor Fúze akciových společností. Věnuje v ní pozornost zákonným omezením platným pro fúze akciových společností, vlastnickým a majetkovým složkám fúze, obsahovým náležitostem projektu fúze, identifikaci zúčastněných akciových společností, rozhodnému dni fúze, poskytování zvláštních výhod, změnám stanov nástupnické společnosti, zveřejnění projektu fúze, právu akcionářů na informace o přípravě fúze, zprávě statutárního orgánu o vnitrostátní fúzi a přezkumu projektu fúze znalcem.

V další části této kapitoly analyzuje autor schválení fúze orgány zúčastněných společností, zejména valnou hromadou akciové společnosti. V této souvislosti připomíná určitá specifika průběhu valné hromady, která jedná o fúzi, a hlasování o schválení fúze.

Tato kapitola obsahuje také rozbor případné neplatnosti fúze. Autor analyzuje důvody neplatnosti, důvody pro vyslovení neplatnosti, aktivní legitimaci k podání žalobního návrhu, pasivní legitimaci, lhůty, řízení před soudem a důsledky rozhodnutí a kolize s řízením o zápis do obchodního rejstříku. Zabývá se také otázkou výměny akcií, zejména jejich výměnného poměru, výměnou listinných a zaknihovaných akcií, změnou základního kapitálu u nástupnické společnosti a odkupem akcií.

V závěru práce autor konstatuje, že obě srovnávané právní úpravy nevycházejí ze stejného vymezení pojmů, což lze demonstrovat na rozdílném výkladu pojmu podnik. Rozdílná je podle autora někdy i legislativní technika. Autor v této souvislosti upozorňuje na to, že Úřad by měl věnovat pozornost i tzv. fúzím uvnitř koncernu, tedy fúzím v rámci jednoho soutěžitele. Konstatuje, že zákon o ochraně hospodářské soutěže a zákon o přeměnách nejsou dost teoreticky a ekonomicky provázány.

Téma, které si autor pro svou disertační práci zvolil, není jednoduché, protože zahrnuje právní, ekonomické, organizační a další aspekty společenské praxe. Při zpracování této problematiky prokázal autor znalost domácí i zahraniční literatury. Práce obsahuje i určitou analýzu rozhodovací činnosti příslušných orgánů. Úkol, který si autor v úvodu práce stanovil, se mu podle mého názoru podařilo splnit.

Členění práce do úvodu, čtyř kapitol a závěru pokládám za zdařilé. Také vnitřní členění jednotlivých kapitol je logické. Lze konstatovat, že autor se v předložené práci zabývá všemi významnými aspekty zkoumané problematiky. S ohledem na to, že zákon o přeměnách byl přijat jen krátce před dokončením předložené disertace, nebylo pochopitelně možné ve větším rozsahu pracovat s příslušnou judikaturou.

Práce je napsána čtivým, i když někdy osobitým a emotivním jazykem. Určité připomínky mám k její úpravě – každá kapitola by měla začínat odděleně na nové straně textu. Tak, jak autor práci předložil, je někdy obtížné zjistit, kde končí jedna a kde začíná další kapitola.

V předložené disertační práci se také vyskytují pravopisné chyby, které by při případné přípravě textu k tisku měly být opraveny. Namátkou uvádím: na str. 19 by mělo být správně odehrávají, na str. 26 zájmů, kontroly, na str. 85 zájmů, na str. 196 cíli, na str. 198 kladen atd.

Přes tyto dílčí, spíše formální připomínky splňuje předložená studie požadavky kladené na disertační práce, proto ji doporučuji k obhajobě. Při ústní obhajobě by autor mohl analyzovat některou z těchto otázek:

- a) Pevnější a volnější ekonomické, resp. právní vazby v akciové společnosti (v návaznosti na úvahy na str. 25 předložené disertace).
 - b) Smlouva na regulovaném a neregulovaném trhu (v návaznosti na str. 193 disertace - smlouvy pojmenované – nepojmenované, kde upravené).
 - c) Žaloba na nahrazení projevu vůle (v návaznosti na str. 194 disertace - náležitosti, aktivní legitimace, kde upravena, soud postupuje podle kterých předpisů).
- c) Jak vypadá úprava otázek, které autor zkoumá v předložené disertaci, na Slovensku nebo v některé jiné srovnatelné zemi.

V Praze 12. 3. 2010.

Prof. JUDr. Ing. Jan Večeř, CSc.